

KARSZT ÉS BARLANG

KIADJA:

BUDAPEST, 1968. I-II. FÉLÉV

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁG

Dr. Bogsch László

Több megbecsülést a speleológiának!*

Szemünk előtt zajlik a tudomány mérhetetlen iramú fejlődése s ezzel kapcsolatban nagyfokú *specializációja*. A tudomány apró részterületekre osztódik, pulverizálódik. Egyes részterületek hallatlan népszerűséget érnek el: hiszen eredményeik sokszor járulnak hozzá közvetlenül is ahhoz, hogy mindennapi életünk könnyebb, kellemesebb legyen, vagy éppenséggel ahhoz, hogy a tudomány előrehaladása mélységes csodálattal töltse el gondolkodásunkat.

Ezek az apró részterületek azonban egymással mégis a legszorosabban összefüggenek. Fogaskereknek aprólékosan kiszámított precizitásával kapcsolódnak egybe, s folyvást forognak, miközben a tudomány szárnyaló előretörését segítik elő. A tudomány egészségége itt is felismerhető tehát.

A kutatások más területein viszont csak akkor érhetők el eredmények, csak akkor nyilvánul meg a tudomány előbbrehaladása, ha e részterületeket már kezdetben nagyobb egységbe foglaljuk. A barlangokkal foglalkozó tudományos kutatás, a *speleológia* is ezek közé az erősen komplex, sok-sok részterületet összefogó kutatómunkák sorába tartozik. Hiszen a természeti földrajz, a földtan, az ásványtan, a hidrológia, a paleontológia, a biológia, a kémia, a fizika, a régészet, sőt a történelem művelője is egységes keretben kell, hogy dolgozzék, ha a speleológiai irányú kutatásokban eredményeket kíván elérni.

* Dr. Bogsch László egyetemi tanár, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság elnökének megnyitó előadása 1968. április 26-án a Technika Házában a jósvafői Vass Imre Kutató-állomás fennállásának 10. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi tudományos ülészekon.

Mindezekon kívül a speleológiának kapcsolata van számos vonatkozásban az idegenforgalommal, s ezen keresztül szerepe a népgazdaság fejlesztésében is. Végül pedig talán utalhatok arra is, hogy a második világháború folyamán a barlangoknak honvédelmi szerep is jutott.

A speleológiának ez a komplexitása okozza talán, hogy e tudományág nem tud népszerűvé válni. Ez az általános népszerűtlenség még sajnálatos felfokozottsággal jelentkezik hazai viszonyaink között. A magyar speleológusok negyven-ötven éve folytatnak sziszifuszi harcot, hogy e komplex, sokirányú, de sokféle haszonnal is járó tudományág, legalább részben élvezze az állami és társadalmi szerveknek azt a támogatását, amelyben más tudományágak részesülnek. Ennek a rég folyó fáradtságos küzdelemnek elindítója a magyar karszttudomány és speleológia hervadhatatlan érdemű művelője, *Kadic Ottokár* professzor volt. Mint tanítványa, közvetlen közelről láttam az akkor folytatott harcot, amelynek lassan virágba bomló első hajtásai a második világháború fagyos leheletére sorvadtak semmivé.

Társadalmunknak a háborút követő gyökeres átalakulása, amely a tudomány fejlődésének soha nem remélt távlatokat nyitott meg, és olyan lehetőségeket biztosított, amilyenek a magyar kulturpolitikában addig aligha voltak elképzelhetők, a magyar speleológia ügyének is új lendületet adott. Ez a lendület lehetővé tette a zsenge csemete újbóli kiszökdülését, de sok-sok fagyveszély gátolta eddig a sudár fába szökkenést. Talán úgy folytathatnám a hasonlatot, hogy fácskánk ugyan csenevész, néhány ága azonban életerős, pompásan virul s bizonyítja,

A Jósvafői Karsztkutató Allomás első épülete, ahol 1958-ban indult meg a rendszeres tudományos kutatómunka. (Balázs D. felv.).

hogyan a fa egészséges, csak több gondozásra, ápolásra lenne szükség ahhoz, hogy minden ága oly gazdag legyen levelekben, mint az az egy-két dúslombú ág.

Minek köszönhető egyes ágak életerős fejlődése? Annak, hogy — s most a metáforáról térjünk át a valóságra — a speleológiának azt az ágát különös gonddal, kiváló tudományos felkészültséggel és odaadó, elmélyült kutatómunkával ápolják. Akik ápolják, saját szakterületük mellett egyúttal a speleológia távolabbi irányainak, nagyobb birodalmának felvirágoztatásán, megnövekedésén is fáradhatatlanul munkálkodnak. S ezzel igazolják, hogy a parciális kutatásokat egységes egészbe, közös keretbe kell foglalni.

Nem ünnepelni, nem jubilálni, hanem számot adni gyűltünk itt ma össze. Beszámolni 10 év munkájáról, amely csendben, halkán ment a maga útján a tudomány előbbrevitelére, népünk javára és a népgazdaság hasznára irányuló céllal.

Lehet-e véletlen, hogy az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állatrendszertani Tanszéke és a Budapesti Műszaki Egyetem Ásvány-Földtani Tanszéke csaknem egyidőben létesítettek kutatóhelyeket hazánk egyik legpompásabb karsztvidékén? Az aggteleki barlangbiológiai állomás 1957-ben, a jósvafői Vass Imre kutatóház 1958-ban kezdte meg működését. Úgy érzem, hogy ebben a csaknem homochronos jelentkezésben a két tekintélyes egyetem két, egymástól távolálló tudományok két képviselő tanszéke azt kívánta — bölcs mérlegelés után — kifejezésre juttatni, hogy megérett az idő mindkét tudományág területén a speleológiai kutatások megindítására. S ha most még ehhez hozzávesszük, hogy a Nemzeti Múzeum és a Természettudományi Múzeum egy-egy osztályán is jelentős speleológiai irányú kutatómunka folyik, s ha meggondoljuk, hogy a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet is hidrológiai megfigyelőállomást létesíthetett a gellérhegyi barlangban, s az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természeti Földrajzi Tanszéke pedig kutatóhely felállításán dolgozik, akkor mégiscsak az a vigasztaló

kép rajzolódik elénk, hogy jogos a remény a hazai speleológia kiterjedésére, megerősödésére.

Hogy mennyi gondot és munkát jelentett e kutatóhelyek és kutatások anyagi lehetőségeinek megteremtése, mindnyájan sejtjük. A lehetőségek létrejötte s a kitűzött terv elérése azonban arról is meggyőző, hogy az állami szervek sem zárkóznak el munkánk támogatásától. Ez a tény is erősíti reményünket a magyar speleológia jövőjét illetően. Engedjék meg azonban, hogy e helyről is tisztelettel kérjem vezető szerveink és hatóságaink további támogatását és hathatós megértését a magyar speleológia cékitűzéseinek számára. Meggyőződésem, hogy kérésem jogosságát igazolja ez a tudományos ülés, amelyet a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének Karszt- és Barlangkutató Bizottsága a Magyar Hidrológiai Társaság Vízellátási és Hidrogeológiai Szakosztályával, a Magyarhoni Földtani Társulat Mérnökgeológiai Szakosztályával és természetesen a Budapesti Műszaki Egyetem Ásvány- és Földtani Tanszékével együttesen rendezett meg.

Az Ásvány- és Földtani Tanszék lelkes hallgatói 1955-ben fedezték fel a Vass Imre-barlangot. Ekkor merült fel olyan kutatóház létesítésének terve, amely a Vass Imre-barlang különböző irányú kutatásán kívül az oktatásban is jelentős szerepet játszhat. Az egyetem vezetősége elfogadta, a Művelődésügyi Minisztérium pedig jóváhagyta a tervet, és így a Vass Imre kutatóház 1958-ban megkezdte működését.

Az elmúlt 10 év a sokoldalú és elmélyült munka jegyében telt el. Ez idő alatt mintegy 50 tudományos közlemény s kb. ugyanannyi népszerűsítő cikk, kerekken tehát összesen 100 publikáció került ki a Vass Imre kutatóházban végzett munka eredményeként. E közlemények a kutatások széles skáláját jelzik, hiszen műszer-szerkesztési kérdésektől a legapróbb meteorológiai és vízhozam-megfigyelésekig terjed a vizsgálati terület. Összefoglalóan azonban mind a karsztvízkérdésre vonatkozatható. Ez azt

A Kutatóállomás 1968-ban felavatott második központi épülete. (Balázs D. felv.)

igazolja, hogy a Vass Imre Kutatóállomás munkaprogramjában a népgazdaságot s ezen belül elsősorban a bányászatot érdeklő kérdés áll a kutatómunka élén.

E munka jelentőségét a Központi Földtani Hivatal is messzemenően méltányolja és a földtan, hidrológia, hidrogeológia szempontjából is rendkívül hasznosnak minősíti. Ezen túlmenően, miután az ott folyó munkát elismerően méltányolja, a maga részéről is messzemenő támogatásban részesíti az állomást. Megítélésem szerint ez a gesztus a legjobb bizonyítéka a végzett munka értékének.

De ugyanígy nagyon meleg elismeréssel nyilatkozik a Vízgazdálkodási Kutató Intézet is a Vass Imre Kutatóállomás tudományos munkájáról. Kiemeli, hogy az Állomás részét képezi a Nemzetközi Hidrológiai Decennium állomáshálózatának, s ezzel egyik láncszemét alkotja annak a hallatlanul fontos nemzetközi összefogásnak, amelynek célja és feladata a vízzel kapcsolatos kérdések tisztázása. A magam részéről itt is szeretnék hangot adni annak a már többször kifejezett meggyőződésnek, hogy a közeljövő évtizedekben a víz lesz egyik legkértebb, legfontosabb és — talán — legdrágább „nyersanyagunk”.

Alapvetően fontosnak tartja a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet azokat a földtani térképezési munkákat is, amelyeket a Kutatóállomás közeli és távolabbi környékén, hazánk ezen legkiterjedtebb és legjellegzetesebb karsztos területén

folytat. De ugyanígy a karsztos beszivárgás mérésére kidolgozott műszerek értékéről és fontosságáról is messzemenő elismeréssel szól.

Ezen tudományos kutatómunkán kívül azonban az oktatás és nevelés s így a kommunista szakember-képzés területén végzett munkát is elismerésnek kell illetnie. A Vass Imre Kutatóállomás munkájában résztvevő lelkes, tudományoszerető egyetemi hallgatók az Alma Matertől való elbocsátásuk után is megtartják kapcsolataikat a Kutatóállomással s ezen keresztül az Ásvány-Földtani Tanszékkel, azaz végeredményben magával az egyetemmel. Jól irányított, egységes munkamódszerekkel, kölcsönös ellenőrzéssel dolgozó műszaki értelmiségi gárda alakult ki, amelynek hivatása gyakorlása közben is alkalma nyílik ezekkel a kérdésekkel foglalkozni. Mint a szakemberképzés egyik szerény munkása, a jószaói Vass Imre Kutatóállomás munkáját ebben a vonatkozásban is őszintén nagyra értékelem.

A Kutatóállomás tíz esztendei munkásságának eredményei, az Aggteleki Barlangbiológiai Állomás és a többi említett kutatóhelyünk munkájával együtt messzemenően manifesztálja a speleológiai kutatások területén folyó kimagasló eredményeinket. A magyar speleológia ügye tehát jó irányban halad, s meggyőződéssel állíthatjuk, hogy ez a munka a tudomány előbbrevitelével a szocializmus építésén dolgozó népünk javát szolgálja.